

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"مجموعه کتاب‌های راه‌نمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان"

مداخله‌ی زود هنگام در گفتار فلجی

پدید آورندگان:

دکتر سهیلا شهشاهی

(دکترای تخصصی اطفال، مرکز توانبخشی اعصاب اطفال، دانشگاه علوم پزشکی تهران، توانبخشی)

دکتر طلحه ظریفیان

(دکترای تخصصی آسیب‌شناسی گفتار و زبان، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، توانبخشی)

دکتر مرتضی فرازی

(دکترای تخصصی آسیب‌شناسی گفتار و زبان، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، توانبخشی)

فرحناز ابراهیمی

(کارشناس ارشد آسیب‌شناسی گفتار و زبان، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، توانبخشی)

عنوان و نام پدیدآور	: مداخله‌ی زودهنگام در گفتار فلجی / پدیدآورندگان سهیلا شهشهانی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۶۷-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
فروست	: مجموعه کتاب‌های راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان.
یادداشت	: پدیدآورندگان سهیلا شهشهانی، طلیعه ظریفیان، مرتضی قرازی، فرحناز ابراهیمی.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: اختلالات تکلم در کودکان
موضوع	: Articulation disorders in children
موضوع	: اختلالات تکلم در کودکان -- تشخیص
موضوع	: Articulation disorders in children -- Diagnosis
موضوع	: اختلالات تکلم در کودکان -- درمان
موضوع	: Articulation disorders in children-- Treatment
شناسه افزود	: شهشهانی، سهیلا، ۱۳۴۰-
شناسه افزوده	: درگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
رده‌بندی کنگره	: ۱۵ م ۴۴۲ الف ۳۴۹۶ RJ
رده‌بندی دیویی	: ۵۰۰ ۸۵/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶ ۹۰

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

نام کتاب: مداخله‌ی زودهنگام در گفتار فلجی

پدیدآورندگان: دکتر سهیلا شهشهانی - دکتر طلیعه ظریفیان - دکتر مرتضی قرازی - فرحناز ابراهیمی

ویراستار: نرگس مرادی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۶۷-۹

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۶

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

• صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۵	پیش‌گفتار
۷	مقدمه وزارت بهداشت
۹	گروه هدف
۹	تعاریف
۹	گفتارفلجی
۹	گفتارفلجی دوران رشد و تکامل
۱۰	ناگهویی عضوی رشد و تکامل
۱۰	شیوع
۱۰	سبب‌شناسی
۱۲	علائم بالینی
۱۷	ارزیابی و تشخیص
۱۷	تاریخچه‌گیری
۱۷	ارزیابی کارکرد شناختی و زبانی
۱۷	ارزیابی توانایی حرکتی دهانی
۱۷	ارزیابی زیرسیستم‌های گفتار
۱۹	ارزیابی رفلکس‌ها
۲۱	درمان گفتارفلجی دوران رشد و تکامل
۲۱	ملاحظات کلی در مورد برقراری ارتباط مؤثر
۲۱	هدف کلی در مورد اثربخشی ارتباطی
۲۲	هدف کلی در مورد ایجاد و حفظ توانایی گفتاری و دانش واجی
۲۳	محور ۱: درمان مهارت‌های پیش‌زبانی و زبانی مبتنی بر رشد زبان درکی و بیانی
۲۴	محور ۲: درمان بدعملکردی زیرسیستم‌های گفتار شامل تنفس، آواسازی، تشدید و تولید
۲۸	گفتارفلجی فلاسید
۲۹	گفتارفلجی اسپاستیک
۲۹	گفتارفلجی آناکسیک
۲۹	گفتارفلجی هایپوکینتیک

۳۰	گفتارفلجی هایپرکینتیک
۳۰	گفتارفلجی نوروں حرکتی فوقانی یک‌طرفه
۳۱	دوزاژ در درمان بدعملکردی زیرسیستم‌های گفتار شامل تنفس، آواسازی، تشدید و تولید
۳۱	سیستم‌های ارتباطی مکمل و جایگزین
۳۲	محور ۳: مداخله‌ی زودرس مهارت‌های حرکتی دهانی
۳۳	مداخلات حرکتی دهانی برای تغییرات تون عضلانی
۳۴	ابزارهای کاربردی در تمرینات حرکتی - دهانی، پروتزهای کمک‌کننده‌ی گفتار
۳۵	ابزار کاربردی دهانی آیوا
۳۵	ابزار ایجاد فشار جریان هوای مثبت و مداوم
۳۶	بایت بنوک
۳۷	درجه‌بندی نی‌شیپور
۳۹	بالا برنده‌ی کامی
۳۹	زاویه‌سنج لبی و نوار اندازگی قابل انعطاف
۳۹	کاربرد ابزارها در درمان انواع گفتارفلجی
	محور ۴: درمان عملکردی عضلات گفتاری به منظور بهبود کارایی ساز و کار دهانی و تسهیل
۴۱	عصبی عضلانی حس عمقی
۴۳	محور ۵: تسهیل عصبی عضلانی حس عمقی
۴۳	دوزاژ درمان مبتنی بر تسهیل عصبی عضلانی حس عمقی
۴۳	اصول اجرایی
۴۳	اثر بخشی مداخله
۴۴	درمان‌هایی برای افزایش توانایی گفتار از طریق افزایش حمایت فیزیوبزرگ
۴۵	درمان ویژه صدا به صورت فشرده
۴۵	مکان‌یابی آوایی و الکترومیوگرافی سطحی
۵۱	پیوست‌ها
۵۱	پیوست ۱: پروتکل حرکتی - دهانی رایینز - کلی
۵۵	پیوست ۲: روند تصمیم‌گیری برای انتخاب سیستم ارتباطی مکمل یا جایگزین
۵۹	الگوریتم ارزیابی و درمان گفتارفلجی
۶۱	واژه‌نامه
۶۳	واژه‌یاب
۶۵	منابع

پیش گفتار

اختلال ارتباط، زبان و گفتار در دوران اولیه رشد، پیامدهای منفی زیادی در زندگی فرد به بار خواهد آورد. ماه‌های اول زندگی کودک، دوران بحرانی زبان‌آموزی به حساب می‌آید که در هیچ زمان دیگری، کسب زبان به آن سرعت میسر نمی‌باشد. به تدریج با عبور از این دوره‌ی حساس نکات گفتار و زبان، از تأثیر مثبت تحریکات محیطی بر رشد و تکامل گفتار و زبان کاسته می‌شود. امروزه یکی از چالش‌های مهم بهداشتی پیش روی جوامع، ارتقاء سلامت کودکان دارای اختلالات گفتار و زبان در دنیایی است که موفقیت‌های فردی و اجتماعی در آن عمدتاً بر پایه مهارت‌های ارتباطی قرار دارد.

شناسایی زود هنگام کودکان در معرض خطر اختلالات تکاملی گفتار و زبان و یا کودکانی که در مراحل ابتدایی تأخیر تکاملی خود قرار دارند، و فراهم نمودن خدمات مداخله به هنگام و پیشگیری ثانویه از عوارض ناشی از این اختلالات و محدود کردن پیامدهای منفی ناشی از آنها، امری بسیار مهم و سروری می‌باشد.

علی‌رغم اهمیت تشخیص و مداخله‌ی به موقع برای اختلالات زبانی - کلامی کودکان، متأسفانه این اختلالات در بسیاری از نقاط دنیا و به ویژه در کشور ما ایران، غالباً در سنین حساس و اولیه‌ی زبان‌آموزی، تشخیص داده نشده یا برای درمان آن توانبخشی ارجاع به موقع داده نمی‌شوند. از سوی دیگر به نظر می‌رسد که بسیاری از تشخیص‌ها مربوطه نیز به اندازه‌ی کافی با تکنیک‌ها و روش‌های مداخله زودرس (زیر ۲ سال) برای اختلالات گفتار و زبان آشنایی ندارند و لذا خدمات مناسب و مؤثر به مراجعان ارائه داده نمی‌شود.

مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال با همکاری گروه آموزشی گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، در پاسخ به سفارش و با حمایت مالی دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با هدف فائق آمدن بر بخشی از کاستی‌هایی که در حال حاضر موجب تأخیر در ارائه مداخلات به هنگام، مناسب و مؤثر به کودکان نیازمند مداخلات گفتار و زبان می‌شود؛ یعنی فقدان دستورالعمل‌های علمی، مدون و مبتنی بر شواهد و تجربیات متخصصان ذیربط برای

تشخیص و مداخله‌ی زودرس در اختلالات گفتار و زبان کودکان، در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ مبادرت به اجرای طرحی با هدف تدوین دستورالعمل‌ها (پروتکل‌ها)ی مدون مداخلات زودرس برای اختلالات تکامل گفتار و زبان کودکان به تفکیک ۷ دسته اختلال مرتبط (اختلالات پیش زبانی، اختلالات زبانی، اختلال صدا، آسیب شنوایی، اختلال بلع، ناروانی گفتار و گفتارفلجی) در کودکان ایرانی، نمود. کتاب حاضر، حاصل این تلاش دو ساله است که در درجه‌ی اول بر اساس منابع علمی روز دنیا و در درجه‌ی دوم بر اساس تجربه و اجماع متخصصان ذیربط در مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال و گروه آموزشی گفتاردرمانی تدوین شده است. امید است با قرار دادن این کتاب (حاوی پروتکل‌های تشخیص و مداخله‌ی زودرس) را اختیار دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌ی گفتاردرمانی، به خصوص آن دسته افرادی که در "قصی نقاط کشور با نظام تشخیص و مداخلات زودرس تکاملی معاونت محترم سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همکاری دارند، گامی هرچند کوچک در راستای ارتقاء سلامت کودکان این مرز و بوم برداشته باشیم.

دکتر روشنک وامقی

مجری طرح و رئیس مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال